

Profil ogólnoakademicki

Raport zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Nazwa kierunku studiów: międzynarodowe stosunki gospodarcze
Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek: Uniwersytet Łódzki
Data przeprowadzenia wizytacji: 27-28 lutego 2020 r.

Warszawa, 2020

Spis treści

---

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o przebiegu oceny	4
2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów	5
3. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia	6
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	6
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	9
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	15
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	17
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	20
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	21
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	24
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	25
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	30
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	32
4. Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (w porządku wg poszczególnych zaleceń)	34
5. Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Część I - ocena losowo wybranych prac etapowych _____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Część II - ocena losowo wybranych prac dyplomowych _____ **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 4. Wykaz zajęć/grup zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach/grupach zajęć i ich ocena **Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.**

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Wojciech Downar, członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Tadeusz Kufel, ekspert PKA
2. dr hab. Katarzyna Szczepańska-Woszczyzna, członek PKA
3. Dominik Postaremczak, ekspert PKA ds. pracodawców
4. Bogdan Matyja, ekspert PKA ds. studenckich
5. Łukasz Łukomski, sekretarz zespołu oceniającego

1.2. Informacja o przebiegu oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze prowadzonym na Uniwersytecie Łódzkim została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2019/2020. PKA po raz drugi oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku. Poprzednia wizytacja na wspomnianym kierunku studiów zakończyła się wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr464/2014 Prezydium PKA z dnia 3 lipca 2014 r.).

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół oceniający PKA zapoznał się z raportem samooceny przekazanym przez władze Uczelni, odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia kwestii w nim przedstawionych, spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni oraz szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z władzami Uczelni, dalszy przebieg wizytacji odbywał się zgodnie z ustalonym harmonogramem. W trakcie wizytacji odbyły się spotkania ze studentami, nauczycielami akademickimi prowadzącymi kształcenie na ocenianym kierunku, z osobami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, za praktyki, a także z przedstawicielami Samorządu Studenckiego, Biura Karier Zawodowych UŁ oraz z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Ponadto dokonano przeglądu wybranych prac dyplomowych i etapowych, przeprowadzono hospitację zajęć oraz dokonano przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie dydaktycznym. Przed zakończeniem wizytacji dokonano oceny stopnia spełnienia kryteriów, sformułowano rekomendacje, o których przewodniczący zespołu poinformował władze Uczelni na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów

Nazwa kierunku studiów	Międzynarodowe stosunki gospodarcze	
Poziom studiów (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia pierwszego stopnia	
Profil studiów	ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek ^{1,2}	Ekonomia i finanse	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	6 semestrów, 182 ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	4 tygodnie, 4 ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	Biznes na rynku międzynarodowym; Finanse i inwestycje międzynarodowe	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	licencjat	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	93	-
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	1725	-
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	92	-
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	150	-
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	84	-

¹W przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż 1 dyscypliny - nazwa dyscypliny wiodącej, w ramach której uzyskiwana jest ponad połowa efektów uczenia się oraz nazwy pozostałych dyscyplin wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla dyscypliny wiodącej oraz pozostałych dyscyplin w ogólnej liczbie punktów ECTS wymaganej do ukończenia studiów na kierunku

² Nazwy dyscyplin należy podać zgodnie z rozporządzeniem MNiSW z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018 poz. 1818).

3. Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

Wydział Ekonomiczno – Socjologiczny Uniwersytetu Łódzkiego (dalej Wydział) prowadzi kształcenie na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze (dalej msg) na poziomie studiów pierwszego stopnia, na studiach stacjonarnych. Kształcenie na ocenianym kierunku prowadzone jest od roku 2007. Kierunek powołany został jako unikatowy na mocy decyzji Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Inicjatywa powołania takiego kierunku wyszła od grupy uczelni, które wspólnie stworzyły koncepcję kształcenia na kierunku msg. Koncepcja kształcenia kierunku msg zorientowana jest na kandydatów zainteresowanych związaniem swojej ścieżki zawodowej z szeroko pojętym ekonomicznym środowiskiem międzynarodowym. Absolwent kierunku msg potrafi identyfikować i analizować zjawiska ekonomiczne, również w wymiarze międzynarodowym, posiada także przygotowanie do prowadzenia działalności gospodarczej w środowisku krajowym i międzynarodowym.

Od roku akademickiego 2018/2019 Wydział zaprzestał rekrutacji na kierunek msg na studia drugiego stopnia. W roku akademickim 2019/2020 nie była również przeprowadzana rekrutacja na pierwszy rok studiów pierwszego stopnia. Kierunek nie został również przedstawiony do oferty Wydziału na kolejny rok akademicki. Oznacza to, że Wydział na kierunku msg posiada obecnie studentów tylko na 2 i 3 roku studiów pierwszego stopnia.

Koncepcja kształcenia na kierunku msg wpisuje się w Misję Uczelni, którą jest „budowanie doskonałości naukowej, oraz, poprzez doskonałość dydaktyczną, umożliwienie osiągnięcia sukcesu swoim studentom, ich rozwój jako światłych i odpowiedzialnych obywateli”. Tak sformułowana misja określa podstawowe wartości, które następnie są uszczegółowione na poziomie Wydziału, a które wyznaczają podstawowe cele i wartości związane z kształceniem na ocenianym kierunku. Podkreślić należy, że wspólnie wypracowana przez kilka wiodących uczelni w Polsce koncepcja kształcenia, program kształcenia daje szansę zwiększania mobilności studentów w ramach tych uczelni, jak również umożliwia dokonywanie porównań i stymuluje wymianę doświadczeń w prowadzeniu kierunku.

Merytoryczną opiekę nad ocenianym kierunkiem pełnią pracownicy Katedry Biznesu i Handlu Międzynarodowego, Katedry Finansów i Inwestycji Międzynarodowych oraz Katedry Wymiany Międzynarodowej. Koncepcja i cele kształcenia są powiązane z prowadzoną działalnością naukową w dyscyplinie ekonomia i finanse, do której został przyporządkowany kierunek. Dorobek naukowy pracowników wymienionych Katedr jest potwierdzony zarówno publikacjami, jak również awansami naukowymi oraz uczestnictwem w grantach i projektach, również międzynarodowych. Szeroki zakres działalności naukowej osób prowadzących zajęcia na kierunku msg pozwala stwierdzić, że następuje, w sposób naturalny przenikanie do programu studiów najnowszych trendów wiedzy poprzez naukowców prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku.

Koncepcja kształcenia powstała przy udziale interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Wydział realizuje procedury i praktyki, które zapewniają udział interesariuszy w opracowanie koncepcji kształcenia. Specyfika powstania kierunku polegająca na udziale środowiska najlepszych uczelni polskich zajmujących się zagadnieniami ekonomii międzynarodowej zapewniła udział środowiska akademickiego w powstanie koncepcji kształcenia. Ponadto interesariusze zewnętrzni biorą udział

w realizacji kształcenia m.in. poprzez funkcjonującą Radę Biznesu. Działalność Rady Biznesu, prowadzona działalność naukowa, jak również doświadczenie zawodowe wielu osób prowadzących zajęcia na kierunku msg zapewnia, że koncepcja kształcenia jest zorientowana na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy.

Efekty uczenia się zostały przygotowane zgodnie z poprzednio obowiązującymi przepisami, tj. Krajowymi Ramami Kwalifikacji. Efekty uczenia się zostały prawidłowo odniesione do charakterystyk pierwszego i drugiego stopnia PRK dla poziomu 6, jednak w opisie efektów uczenia się występują stwierdzenia, które powinny zostać skorygowane w momencie rozpoczęcia obowiązywania PRK (dotyczy to efektów uczenia się, dla których określono podstawowy poziom wiedzy związanej z dyscypliną wiodącą).

Efekty uczenia się są zgodne z koncepcją, celami kształcenia, treściami kształcenia i wykorzystywanymi metodami dydaktycznymi, opisują, w sposób realistyczny i pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji, wiedzę (17 efektów), umiejętności (16 efektów) i kompetencje społeczne (8 efektów) osiąmane przez studentów, a także odpowiadają profilowi ogólnoakademickiemu. Konstrukcja programu studiów jest spójna i logiczna oraz umożliwia osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów uczenia się.

Większość efektów uczenia się jest związanych z dyscypliną ekonomia i finanse. Niemniej takie przypisanie do wyłącznie jednej dyscypliny jest nieprecyzyjne, ponieważ program studiów przewiduje, zgodnie przytoczonymi niżej przykładami, również treści z zakresu dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości, także jedną z dwóch specjalności, jakie studenci mają do wyboru (i aktualnie jedyną rzeczywiście realizowaną ze względu na wybory studentów) jest specjalność „Biznes na rynku międzynarodowym”, w ramach której studenci poszerzają wiedzę i zdobywają umiejętności z zakresu prowadzenia działalności biznesowej w otoczeniu międzynarodowym (jak określono w programie studiów: *koncepcja kształcenia kładzie nacisk (...) równomiernie rozłożone akcenty na aspekty finansowe i biznesowe*). Przykładowo następujące efekty wpisują się dyscyplinę nauki o zarządzaniu i jakości:

- 06MS-1A_W04: ma uporządkowaną, podstawową wiedzę szczegółową z zakresu wybranej specjalności na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze
- 06MS-1A_W06: dysponuje podstawową i uporządkowaną wiedzą z zakresu podstawowych obszarów funkcjonowania współczesnego przedsiębiorstwa, w tym na rynku międzynarodowym
- 06MS-1A_W13: zna ogólne zasady tworzenia i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości, wykorzystując wiedzę z zakresu nauk ekonomicznych
- 06MS-1A_W14: ma podstawową wiedzę z zakresu zarządzania podmiotem gospodarczym na rynku międzynarodowym, w tym wiedzę z zakresu koncepcji i narzędzi marketingowych wykorzystywanych w tym zarządzaniu,

czy też efekty określone dla przedmiotu, m.in.:

- posiada podstawową wiedzę na temat strategii zarządzania przedsiębiorstwem na rynku międzynarodowym (06MS1_W14),
- zna zasady wykorzystania controllingu, rachunkowości międzynarodowej oraz narzędzi marketingowych w zarządzaniu przedsiębiorstwem międzynarodowym (06MS1_W14), - posiada podstawową wiedzę z zakresu zarządzania finansami i zasobami ludzkimi przedsiębiorstwa międzynarodowego (06MS1_W14)
- umie organizować działalność przedsiębiorstwa na rynkach zagranicznych od strony strategicznej, technicznej, marketingowej i prawnej (06MS1_U02).

Efekty uczenia się ocenianego kierunku są specyficzne, dobrze odzwierciedlają charakterystykę kierunku msg. Dzięki udziałowi szerokiego grona interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych efekty uczenia się są zgodne z aktualnym stanem wiedzy w dyscyplinie, do której kierunek jest przyporządkowany, jak również z zakresem działalności naukowej uczelni, w szczególności katedr prowadzących oceniany kierunek. Opis efektów uczenia się uwzględnia nabycie przez studentów kompetencji badawczych zarówno w zakresie wiedzy i umiejętności (np.: „*potrafi prawidłowo interpretować zjawiska ekonomiczne, właściwie analizować przyczyny i przebieg procesów gospodarczych, z zastosowaniem narzędzi standardowych w naukach ekonomicznych*”, „*potrafi dokonywać obserwacji i analiz podstawowych procesów gospodarczych zachodzących w gospodarce światowej*”), jak i kompetencji społecznych niezbędnych w prowadzeniu działalności naukowej (np.: „*potrafi efektywnie uczestniczyć w podejmowaniu i realizacji grupowych zadań projektowych*”, „*potrafi współpracować w zespole, w tym przyjmować różne role zespołowe*”). W opisie efektów uczenia się prawidłowo sformułowano efekt dotyczący komunikowania się w języku obcym.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 1³

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Koncepcja i cele kształcenia są zgodne ze strategią Uczelni, mieszczą się w dyscyplinie ekonomia i finanse, do której kierunek jest przyporządkowany oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy. Efekty uczenia się są związane z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie ekonomia i finanse. Koncepcja i cele uczenia się były konsultowane z różnymi grupami interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Efekty uczenia się są sformułowane w sposób zwięzły i komunikatywny. Występuje właściwa dla profilu ogólnoakademickiego proporcja między kategoriami efektów. Efekty uczenia się są zgodne z koncepcją kształcenia na kierunku msg, odnoszą się do profilu ogólnoakademickiego. Efektom kierunkowym prawidłowo przyporządkowano efekty specjalnościowe i przedmiotowe. Efekty uczenia się zostały przygotowane zgodnie z poprzednio obowiązującymi przepisami, tj. Krajowymi Ramami Kwalifikacji. Efekty uczenia się zostały prawidłowo odniesione do charakterystyk pierwszego i drugiego stopnia PRK dla poziomu 6, jednak w opisie efektów uczenia się występują stwierdzenia, które powinny zostać skorygowane w momencie rozpoczęcia obowiązywania PRK (dotyczy to efektów uczenia się, dla których określono podstawowy poziom wiedzy związanej z dyscypliną wiodącą).

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

---

³W przypadku gdy propozycje oceny dla poszczególnych poziomów studiów różnią się, należy wpisać propozycję oceny dla każdego poziomu odrębnie.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

Program studiów na kierunku msg obejmuje na studiach stacjonarnych łącznie 1725 godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów, którym przypisano 92 ECTS oraz 4 tygodnie praktyki studenckiej, którym odpowiada 4 ECTS). Określona w programie studiów łącznie oraz dla poszczególnych zajęć liczba godzin wymagająca bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów jest zgodna z wymaganiami w tym zakresie. Uczelnia nie prowadzi studiów niestacjonarnych na kierunku msg w ramach studiów pierwszego stopnia.

Studia na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze trwają 6 semestrów, a nakład pracy mierzony liczbą punktów ECTS konieczną do ukończenia studiów uwzględniający pracę indywidualną studenta oraz zajęcia zorganizowane przez Uniwersytet wynosi 181 punktów i umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów uczenia się.

Zajęcia rozmieszczone są w semestrach równomiernie (27 - 33 ECTS), przy czym najmniejszą liczbę godzin przewidziano na semestr VI, co jest związane z koniecznością finalizacji pracy dyplomowej. W porównaniu z pozostałymi mało obciążony jest także semestr pierwszy, w którym przewidziano adaptację studentów do uniwersyteckiego trybu kształcenia.

Szczegółowe informacje na temat programu studiów uwzględniające godziny „kontaktowe” są następujące:

- zajęcia z zakresu nauk podstawowych – 915 h wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów, którym przypisano 98 ECTS,
- zajęcia o charakterze wybieralnym – 810 godzin „kontaktowych” / 84 ECTS

w tym:

- język obcy oraz translatorium w języku obcym – 210 h / 19 ECTS,
- wykłady do wyboru w języku obcym – 90 h / 12 ECTS,
- moduł specjalności (16 przedmiotów) – 360 h / 30 ECTS,
- wykłady do wyboru - 60 h / 4 ECTS,
- seminarium licencjackie – 60 h / 8 ECTS,
- wychowanie fizyczne – 30 h / 0 ECTS,
- praktyki zawodowe – 4 tyg. / 4 ECTS.

W programie studiów zajęciom związanym z prowadzoną w Uczelni działalnością naukową przypisano 150 ECTS, co przekracza wymagania dotyczące punktów ECTS. Analiza treści programowych oraz tematyki prowadzonych na Wydziale badań naukowych wskazuje, iż badania prowadzone w dyscyplinie ekonomia i finanse, do której przyporządkowany jest oceniany kierunek są powiązane ze wskazanymi modułami w szczególności kierunkowymi jak i podstawowymi. W planie studiów znajduje się odpowiedni udział zajęć do wyboru, co czyni go elastycznym, tworząc możliwości studentom wyboru zajęć zgodnych z ich zainteresowaniami. Na grupę treści z zakresu nauk podstawowych składa się 25 przedmiotów, z których gros dotyczy aspektów międzynarodowych zarówno w ujęciu makro-, jak i mikroekonomicznym, zgodnie z koncepcją kształcenia dla tego kierunku. Grupę treści z zakresu nauk podstawowych tworzą przedmioty: *mikroekonomia, makroekonomia, matematyka, statystyka, podstawy prawa, prawo cywilne i handlowe państw*

obcych, podstawy finansów, rynki finansowe, finanse międzynarodowe, rozliczenia w obrocie międzynarodowym, przepływy kapitałowe w globalnej gospodarce, międzynarodowe transakcje gospodarcze, podstawy rachunkowości, organizacje międzynarodowe, międzynarodowe stosunki gospodarcze, międzynarodowa integracja gospodarcza, funkcjonowanie UE, zarządzanie międzynarodowe, marketing międzynarodowy, transport międzynarodowy, podstawy komunikacji społecznej, podstawy socjologii, etykieta w biznesie, negocjacje w biznesie międzynarodowym, techniki informatyczne.

Dla przykładu takie moduły jak np.: *rynki finansowe, finanse międzynarodowe, rozliczenia w obrocie międzynarodowym, przepływy kapitałowe w globalnej gospodarce, międzynarodowe transakcje gospodarcze* są powiązane z tematyką takich projektów badawczych jak: „Międzynarodowy system walutowy”, „Import kapitału a sfera realna polskiej gospodarki”, „Społeczna odpowiedzialność biznesu. Studia przypadków firm międzynarodowych”, „Poland’s Outward Foreign Direct Investment. Experiences of Enterprises from the Łódź Region”. Z kolei moduły: *mikroekonomia, makroekonomia* są powiązane z tematyką realizowanych na Wydziale grantów NCN o tematyce: „Wpływ importu na wzrost gospodarczy Polski”, „Determinanty i efekty aktywnej internacjonalizacji przedsiębiorstw z województwa łódzkiego”, „Wpływ produktywności na aktywność międzynarodową przedsiębiorstw z województwa łódzkiego” czy „Wpływ członkostwa w strefie euro na złożoność produktów w eksporcie”.

Treści programowe uwzględniają aktualny stan wiedzy i metodyki badań dyscyplin, z którymi te przedmioty są powiązane, co potwierdza np. zalecana literatura w sylabusach, a także stan badań naukowych prowadzonych na Uczelni i liczne publikacje osób prowadzących zajęcia z tych przedmiotów. Treści tych przedmiotów umożliwiają studentom osiągnięcie efektów kierunkowych jak np. 06MS-1A_W06: *dysponuje podstawową i uporządkowaną wiedzą z zakresu podstawowych obszarów funkcjonowania współczesnego przedsiębiorstwa, w tym na rynku międzynarodowym.*

Na moduł specjalizacyjny składa się 16 przedmiotów (na każdą specjalność). Jak wynika z planu studiów na ocenianym kierunku oferowane są dwie specjalności: *finanse i inwestycje międzynarodowe* oraz *biznes na rynku międzynarodowym*. Z informacji uzyskanej w trakcie wizytacji wynika, że została uruchomiona tylko jedna specjalność tj. *biznes na rynku międzynarodowym*.

Programy studiów różnią się istotnie dla każdej specjalności. Nie ma dublowania tych samych przedmiotów. Mimo zróżnicowania specjalności studenci mogą osiągnąć te same efekty uczenia się. Liczebność grup studenckich jest niewielka, co jest atutem procesu dydaktycznego, bowiem sprzyja indywidualnemu podejściu do studentów, w tym wykorzystania metod aktywizujących.

W zależności od zakładanych efektów uczenia się zajęcia dla studentów na kierunku msg przybierają różne formy: wykładu, ćwiczeń, ćwiczeń konwersatoryjnych, seminarium, szkolenia w systemie e-learningu oraz praktyk zawodowych, przy czym zachowana jest właściwa dla profilu ogólniakademickiego równowaga zajęć w formie aktywnej i przekazu wiedzy oraz dyskusji. Sekwencja zajęć nie budzi zastrzeżeń i umożliwia wykorzystywanie wiedzy i umiejętności nabywanych na wcześniejszych semestrach. Wymienione formy zajęć wiążą się z różnymi metodami dydaktycznymi: podającymi, aktywizującymi, metodą projektu czy case study. W realizacji programu studiów na kierunku msg wykorzystywane są zróżnicowane metody kształcenia w tym: metody podające (nabywanie umiejętności przez przyswajanie przekazywanej wiedzy); metody problemowe (pozwalające na budowanie umiejętności studenta przez odkrywanie na podstawie wiedzy nabytej w drodze przekazu i wiedzy przyswojonej w ramach samodzielnej pracy własnej); metody praktyczne (rozwijające umiejętności poprzez praktyczne działanie, współpracę w grupie). Wykorzystywane są również współczesne zaawansowane techniki informatyczno–komunikacyjne, oraz metody

analityczne a także praca z literaturą, praca z bazami elektronicznymi, które umożliwiają przygotowanie studentów do prac badawczych w dyscyplinie ekonomia i finanse. Kompetencje językowe nabywane są poprzez stosowanie takich metod jak pisanie tekstu, słuchanie, dialog, tłumaczenia. Metody dydaktyczne mogą być dostosowane do osób z niepełnosprawnością poprzez odpowiednio przygotowane zindywidualizowane materiały dydaktyczne, dostosowanie tempa zajęć do możliwości tych osób.

Program studiów przewiduje praktyki studenckie w wymiarze 4 tygodni, w trybie praktyk ciągłych. Studenci studiów stacjonarnych odbywają praktyki po czwartym semestrze w okresie wakacyjnym. Formalnego rozliczenia praktyki dokonuje się w semestrze piątym – w sesji zimowej (4 pkt. ECTS). Liczba punktów ECTS jest adekwatna do czasu trwania praktyk. Również ich umiejscowienie w planie studiów - po IV semestrze - nie budzi wątpliwości.

Efekty uczenia się zawarte w sylabusie praktyk zostały, z jednym wyjątkiem, sformułowane w sposób bardzo ogólnikowy. Wyjątkiem tym jest efekt odnoszący się do umiejętności "*potrafi analizować procesy gospodarcze*", którego osiągnięcie nie jest w żaden sposób weryfikowane przez uczelnianych opiekunów praktyk. Na jego osiągnięcie nie wskazują też udostępnione przez Uczelnię dzienniki praktyk. W pozostałych przypadkach efekty uczenia się mogą być osiągnięte przez studenta jakiegokolwiek kierunku związanego z szeroko pojętą ekonomią. Z tego względu można stwierdzić, że efekty uczenia się zakładane dla praktyk są zgodne z efektami uczenia się przypisanymi do pozostałych zajęć, choć sposób ich sformułowania powoduje, że ich osiągnięcie nie oznacza uzyskania wartościowych kwalifikacji (wiedzy, umiejętności i kompetencji) dla studenta ocenianego kierunku.

Sposób sformułowania efektów uczenia się tworzy swego rodzaju semantyczną furtkę do zaliczania praktyk. Wniosek taki potwierdza analiza przedstawionych przez Uczelnię dzienników praktyk, w których opisywane przez studentów opisy nie wskazują na wykonywanie czynności zgodnych ze specyfiką kierunku. Przykładowo studentka zajmowała się przygotowywaniem naklejek i dyplomów dla uczestników szkoleń organizowanych przez podmiot, w którym odbywała praktyki. Innym przykładem jest praktyka polegająca na zamieszczaniu ogłoszeń w serwisie aukcyjnym i sprzedażowym. Kolejnym - porządkowanie półek magazynowych, uzupełnianie towarów (płyty wiórowych) czy przygotowywanie do wysyłki uchwytów, klamek i zawiasów w magazynie przedsiębiorstwa produkującego meble.

Nieprecyzyjny sposób sformułowania efektów uczenia się powoduje m.in., że do ich osiągnięcia części z nich praktyki wcale nie są potrzebne:

- zdobywa wiedzę na temat form organizacyjno-prawnych przedsiębiorstw, instytucji, organizacji,
- zdobywa i poszerza wiedzę na temat procesów gospodarczych,
- zdobywa i poszerza wiedzę na temat funkcjonowania jednostek sektora finansów publicznych oraz innych podmiotów funkcjonujących gospodarce, np. instytucji otoczenia biznesu,
- zdobywa wiedzę na temat różnych aspektów funkcjonowania gospodarki w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym,
- zdobywa wiedzę na temat finansowania działalności gospodarczej.

Przykładami efektów uczenia się łatwych do osiągnięcia dla studentów dowolnego kierunku są:

- zdobywa wiedzę na temat warunków funkcjonowania i organizacji rynku praktykodawcy,
- potrafi pracować w zespole,
- potrafi wykonywać obowiązki zgodnie z organizacją i strukturą danej jednostki,
- potrafi pozyskiwać informacje na potrzeby prowadzonej działalności,

- potrafi sporządzać określoną dokumentację, odpowiednio ją przechowywać, przekazywać i archiwizować,
- potrafi posługiwać się specjalistycznym oprogramowaniem, charakterystycznym dla danej działalności.

Kompletnie niezrozumiałe w kontekście specyfiki kierunku jest wprowadzenie efektu uczenia się, który dotyczy przygotowania dokumentacji z praktyk:

- potrafi dokumentować czas pracy i opracować sprawozdanie z realizowanych zadań w ramach praktyk.

W zakresie kompetencji społecznych również ich sposób sformułowania pozwala na dużą tolerancję przy zaliczaniu praktyk:

- student będzie posiadał zdolność do funkcjonowania na krajowym lub międzynarodowym rynku pracy,
- będzie posiadał niezbędne kompetencje do pracy w sektorze publicznym i prywatnym".

W tym zakresie ZO formułuje następującą rekomendację: należy sformułować efekty uczenia się dla praktyk, które odzwierciedlają nie tylko kierunkowe efekty uczenia się oraz efekty sformułowane dla innych zajęć czy grup zajęć, ale także takie, które pozwalają kształtować studentów zgodnie z założoną sylwetką absolwentów kierunku.

Metody weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się zakładanych dla praktyk polega na uzupełnieniu przez opiekuna praktyk w miejscu praktyk karty "Weryfikacja efektów kształcenia uzyskanych w wyniku odbytej praktyki zawodowej / stażu zawodowego przez Pracodawcę", a następnie - zgodnie z regulaminem, w przypadku opinii pozytywnej opiekun kierunkowy zalicza studentowi odbycie praktyki/ stażu zawodowego dokonując wpisu w dzienniczku praktyk i USOS". Należy zaznaczyć, że we wspomnianej karcie ocena obejmuje aspekty, które nie odnoszą się bezpośrednio do efektów uczenia się, a ponadto nie są jednoznaczne, np.: poczucie odpowiedzialności, zdolny do współpracy, koleżeński. Należy zatem podkreślić, że ocena osiągnięcia efektów uczenia się dokonywana przez opiekuna praktyk nie ma charakteru kompleksowego i nie odnosi się do każdego z zakładanych efektów uczenia się.

Sposób dokumentowania przebiegu praktyk i realizowanych w ich trakcie zadań są trafnie dobrane i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów. Należy jednak ponownie podkreślić, że osiągnięcie tak sformułowanych efektów uczenia się nie stanowiłoby problemu również dla studentów pierwszego roku dowolnego kierunku związanego z ekonomią.

W związku z powyższym ZO rekomenduje, aby po przeformułowaniu efektów uczenia się, w następnej kolejności opracować narzędzia i procedury weryfikacji stopnia ich osiągnięcia.

Kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje opiekunów praktyk, a także ich liczba umożliwiają prawidłową realizację praktyk. Warto zaznaczyć, że również poziom zaangażowania uczelnianych opiekunów w doskonalenie praktyk pod względem programu, czy liczby i jakości współpracujących podmiotów w skali całego Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego zasługuje na uznanie. Wskazane wyżej problemy wynikają przede wszystkim z nieprecyzyjnego sformułowania efektów uczenia się, a także nie powiązanych w wystarczającym stopniu wymiarów oceny wystawianej przez opiekunów praktyk w miejscu ich odbywania.

Analiza przedstawionej dokumentacji oraz wyniki rozmów z przedstawicielami kierunku odpowiedzialnymi za praktyki wskazują, że infrastruktura i wyposażenie miejsc odbywania praktyk są zgodne z potrzebami procesu nauczania i uczenia się, a także umożliwiają osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się oraz prawidłową realizację praktyk. Przyczyną zdiagnozowanych

problemów nie były same miejsca praktyk czy ich infrastruktura, a zakres czynności wykonywanych przez studentów podczas praktyk, które nie umożliwiały zdobycia przede wszystkim umiejętności i kompetencji adekwatnych do specyfiki ocenianego kierunku.

Z przedstawionej dokumentacji oraz na podstawie wniosków ze spotkań przeprowadzonych przez ZO PKA należy stwierdzić, że organizacja praktyk i nadzór nad ich realizacją odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte i opublikowane zasady ("Regulamin studenckich praktyk i staży zawodowych dla studentów I i II stopnia studiów na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ"). Zasady te obejmują: m.in. wskazanie osób, które odpowiadają za organizację i nadzór nad praktykami na kierunku oraz określenie ich zadań i zakresu odpowiedzialności czy warunki kwalifikowania na praktykę i reguły przeprowadzania hospitacji praktyk.

Kryteria, które muszą spełniać placówki, w których studenci odbywają praktyki zawodowe oraz reguły zatwierdzania miejsca odbywania praktyki samodzielnie wybranego przez studenta opisano bardzo ogólnikowo: "Praktyka/staż może być podejmowana w wybranym przez studenta podmiocie gospodarczym, instytucji o charakterze publicznym lub społecznym oraz akademickim w kraju, pod warunkiem, że profil praktyki/stażu jest zgodny z profilem kierunku studiów i działalność ta nie jest objęta planem studiów i nie ma charakteru ćwiczeń obowiązujących w ramach tego planu".

Należy zwrócić uwagę na procedurę potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w miejscu pracy i określania ich adekwatności w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się określonym dla praktyk - w regulaminie wskazano jedynie, że "Po odbyciu praktyk/ stażu i okazaniu porozumienia, (...) opiekun kierunkowy zawodowych praktyk studenckich zapoznaje się z wynikami formularza weryfikacji efektów uczenia uzyskanych w wyniku odbytej przez studenta praktyki/ stażu zawodowej wypełnionego przez pracodawcę. W przypadku uzyskania negatywnej opinii opiekun kierunkowy, po konsultacji z opiekunem praktyk/stażu u pracodawcy, podejmuje decyzję o zaliczeniu lub niezaliczeniu praktyki/ stażu zawodowego. W przypadku opinii pozytywnej opiekun kierunkowy zalicza studentowi odbycie praktyki/ stażu zawodowego dokonując wpisu w dzienniczku praktyk i USOS. Praktyka/ staż zaliczana jest na ocenę. Student oddaje dzienniczek praktyk wraz z porozumieniem i podpisanym przez opiekunów praktyk formularzem weryfikacji efektów uczenia do dziekanatu kierunkowego". Przy tak sformułowanych zapisach w przypadku uzyskania przez studenta pozytywnej oceny od opiekuna praktyk w miejscu praktyk, uczelniany opiekun może w ogóle nie podejmować próby weryfikacji uzyskanych efektów uczenia się. Z wypowiedzi studentów wynika, że tak bywa w rzeczywistości. Posłużyli się oni w tym kontekście stwierdzeniem, że [uczelniany opiekun] nie wnika" w zapisy zawarte w dzienniku praktyk. Potwierdzają to również zidentyfikowane przypadki zaliczania praktyk, których przebieg nie był zgodny ze specyfiką kierunku studiów, choć umożliwił zaliczenie praktyk.

Co ważne, studenci mogą wystąpić z wnioskiem o zaliczenie praktyk na podstawie "posiadania przez studenta dokumentu stwierdzającego zatrudnienie lub odbycie praktyk/stażu w zakresie zajęć zgodnych z profilem studiów i w okresie nie krótszym niż czas wskazany [czas praktyk]". A w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej, zaliczenie praktyk nastąpić może na podstawie dokumentu o prowadzeniu własnej działalności gospodarczej o profilu zgodnym z kierunkiem studiów i w okresie nie krótszym niż założony czas praktyk. Następnie weryfikacji poddawane są efekty uczenia założone dla praktyk na kierunku studiów. Weryfikacji tej dokonuje pracodawca lub w uzasadnionych przypadkach opiekun kierunkowy praktyk studenckich na podstawie dostarczonych dokumentów i wywiadu ze studentem. Tymczasem analiza przedstawionej dokumentacji ponownie wskazuje na problemy wynikające z ogólnikowego sformułowania efektów uczenia się. ZO PKA

zidentyfikował sytuacje, w których praktyki były zaliczane studentce, które pracowała w recepcji salonu fitness czy była zatrudniona jako sekretarka.

Zadania opiekunów praktyk w miejscu ich odbywania opisane są porozumieniach podpisywanych w podmiotami, w których studenci odbywają praktyki.

W regulaminie nie wskazano zakresu współpracy osób nadzorujących praktyki na kierunku z opiekunami praktyk i sposobów ich komunikowania się, jednak sposób organizacji Centrum Szkoleń i Praktyk Zawodowych, którego pracownicy są odpowiedzialni za organizację, realizację, weryfikację i monitorowanie praktyk pozwala nie tylko na bieżący kontakt, ale również na sukcesywne weryfikowanie i poszerzanie listy współpracujących podmiotów.

Uczelnia zapewnia miejsca praktyk dla studentów, a w przypadku samodzielnego wskazania przez studenta miejsca odbywania praktyki, osoba sprawująca nadzór nad praktykami musi zatwierdzić to miejsce. Nie zostały przyjęte ani sformułowane, żadne jednolite, z góry określone i formalnie przyjęte kryteria jakościowe, które pozwalają zatwierdzić dane miejsce praktyk. Prowadzona jest natomiast weryfikacja miejsc praktyk po odbyciu praktyk przez studentów i w przypadku ocen negatywnych, praktyki w danym podmiocie są odradzane studentom.

W związku z powyższym ZO rekomenduje opracowanie zestawu kryteriów, które dany podmiot musi spełnić, aby studenci mogli odbywać w nim praktyki. W przypadku ocenianego kierunku jednym z kryteriów może być skala działania w odniesieniu do międzynarodowych stosunków gospodarczych. Kolejną rekomendacją jest opracowanie systemu pozyskiwania od studentów ocen dotyczących:

- programu praktyk,
- osób sprawujących nadzór nad praktykami z ramienia uczelni oraz opiekunów praktyk w miejscach praktyk,
- realizacji praktyk, oraz
- efektów uczenia się osiągniętych na praktykach.

Wyniki tych ocen powinny być wykorzystywane w ustawicznym doskonaleniu programu praktyk i ich realizacji.

Większość sylabusów została opracowana prawidłowo, niemniej stwierdzono powtarzanie się treści (np. przedmioty: *finanse międzynarodowe* oraz *finanse przedsiębiorstw międzynarodowych* (treści dotyczące kursów walutowych); *organizacje międzynarodowe* i *międzynarodowa integracja gospodarcza*, rekomenduje się aktualizację literatury (np. badanie rynków zagranicznych)).

Organizacja procesu nauczania jest właściwa i umożliwia samodzielne uczenie się. Zajęcia są rozplanowane właściwie z zachowaniem odpowiednich przerw oraz przerwy obiadowej. Czas przeznaczony na sprawdzenie i ocenę efektów uczenia się umożliwia weryfikację wszystkich efektów przedmiotowych jak i weryfikację prac etapowych, w tym egzaminacyjnych i dostarczenie studentom informacji zwrotnej na ogół w terminie do 7 dni.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 2

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Treści programowe są zgodne z efektami uczenia się oraz uwzględniają aktualną wiedzę i jej zastosowania a także metodyką badawczą z zakresu dyscypliny, do której kierunek został przyporządkowany oraz są zgodne z potrzebami zawodowego rynku pracy właściwego dla kierunku. Treści programowe są zgodne z zakresem prowadzonych na Uczelni badań naukowych w dyscyplinie

ekonomia i finanse. Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się. Metody kształcenia są zorientowane na studentów, umożliwiają im osiągnięcie efektów uczenia się, w tym w szczególności umożliwiają przygotowanie do działalności badawczej w ramach dyscypliny, do której przyporządkowany jest oceniany kierunek oraz wymagań rynku pracy właściwego dla kierunku.

Program studiów przewiduje praktyki studenckie w wymiarze 4 tygodni. Efekty uczenia się zawarte w sylabusie praktyk zostały, z jednym wyjątkiem, sformułowane w sposób bardzo ogólnikowy. Sposób dokumentowania przebiegu praktyk i realizowanych w ich trakcie zadań są trafnie dobrane i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia efektów uczenia się przez studentów. Z przedstawionej dokumentacji oraz na podstawie wniosków ze spotkań przeprowadzonych przez ZO PKA należy stwierdzić, że organizacja praktyk i nadzór nad ich realizacją odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte i opublikowane zasady. ZO w zakresie realizacji praktyk zawodowych sformułował kilka rekomendacji, które zostały szczegółowo omówione w opisie kryterium 2.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

W roku akademickim 2019/2020 nie był prowadzony nabór na kierunek msg studia I stopnia, ponieważ kierunek ten jest wygaszany, a obecnie prowadzony jest jeszcze II i III rok studiów I stopnia. W poprzednich latach proces rekrutacji odbywał się zgodnie z procedurami przyjętymi na dany rok akademicki uchwalonymi przez Senat UŁ. Warunki rekrutacji na studia zostały określone w uchwałach Senatu nr 274 Senatu UŁ z dnia 17.09.2018 r., nr 312 Senatu UŁ z dnia 17.12.2018 r. *Zasady przyjęć na pierwszy rok studiów pierwszego stopnia, drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich w Uniwersytecie Łódzkim wraz z liczbą miejsc na poszczególnych kierunkach studiów na rok akademicki 2019/2020.*

O przyjęciu na studia stacjonarne decyduje wynik egzaminu pisemnego z egzaminu maturalnego z określonych przy poszczególnych kierunkach/specjalnościach przedmiotów na świadectwie dojrzałości (dla kierunku msg wymagana jest znajomość języka obcego nowożytnego na poziomie m.in. B1, podstawowa znajomość historii powszechnej, geografii, wiedzy o społeczeństwie, matematyki - na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej), jednocześnie kandydaci są zobowiązani do złożenia stosownych dokumentów, takich jak: świadectwo dojrzałości lub świadectwo dojrzałości i zaświadczenie o wynikach egzaminu maturalnego z poszczególnych przedmiotów, podpisany formularz ankiety osobowej z załączonym zdjęciem kandydata spełniającym wymogi określone dla dowodów osobistych. Rejestracja kandydatów prowadzona jest elektronicznie. Zasady rekrutacyjne

nie zawierają procedur dyskryminujących ani ograniczających kandydatów z uwagi na jakiekolwiek kryterium. Zasady przyjęć na studia zostały opracowane w sposób przejrzysty i jednolity dla całej Uczelni. Proces rekrutacji jest przejrzysty, zrozumiały oraz zapewnia równe szanse każdemu kandydatowi na studia. Potrzebne studentom informacje dostępne są na stronie internetowej Uczelni. Wykorzystywany w procesie rekrutacji formularz elektroniczny jest intuicyjny i ułatwia proces rekrutacji.

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów uczenia się uzyskanych w innych uczelniach określa Regulamin Studiów. Zgodnie z jego zapisami studenci pochodzący z innych uczelni starający się o przeniesienie do UŁ na drugi i kolejne semestry studiów, zobowiązani są do wyrównania różnic wynikających z planu studiów i programu kształcenia, które wyznacza dziekan kierując się uzyskanymi przez studenta efektami uczenia się. Zasady potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza systemem szkolnictwa wyższego określa odpowiednia Uchwała Senatu Uniwersytetu Łódzkiego.

System weryfikacji efektów uczenia się umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się. System weryfikacji końcowych efektów uczenia się obejmuje proces dyplomowania oraz badanie zawodowych losów absolwentów. Egzamin dyplomowy student zdaje, po uzyskaniu wszystkich określonych dla ukończenia studiów punktów ECTS, w tym pozytywnej oceny pracy dyplomowej, przed 3 osobową komisją. Analiza treści losowo wybranych protokołów egzaminów dyplomowych pozwala na stwierdzenie, że zadawane są pytania z zakresu kierunku i specjalności. Na Wydziale obowiązują określone reguły dyplomowania oraz wymogi dotyczące przygotowywania prac licencjackich. Niemniej w trakcie przeglądu prac dyplomowych w trakcie wizytacji stwierdzono niedociągnięcia i przypadki braku dostatecznego nadzoru nad pracami dyplomowymi (np. ograniczony zakres literatury, brak części metodologicznej, brak części empirycznej czy brak wniosków). Zespołowi oceniającemu udostępniono wykaz tematów prac licencjackich, które zostały obronione w minionym roku. Ich tematy lokują się w kanonie kierunku studiów.

Ocena treści recenzji prac dyplomowych wykonanych przez opiekunów naukowych i recenzentów pozwala na stwierdzenie, że prace oceniane są obiektywnie. Nie stwierdzono częstych przypadków zawyżania ocen. Recenzje sporządzono starannie i kompleksowo (choć na różnych wzorach, Wydział nie wyeliminował skutecznie wcześniej obowiązujących wzorów). Recenzje mają charakter opisowy. Zostały wydrukowane. Analiza treści losowo wybranych protokołów egzaminów dyplomowych pozwala na stwierdzenie, że zadawane są pytania z zakresu kierunku i specjalności.

Wyszczególnienie metod i form kształcenia oraz sposobów weryfikacji efektów uczenia się w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów na kierunku msg zawarto w opisie poszczególnych przedmiotów. Prowadzący zajęcia informuje studentów o sposobach weryfikacji na pierwszych zajęciach z danego przedmiotu (co zespół oceniający stwierdził w trakcie wizytacji zajęć dydaktycznych), informacje na ten temat znajdują się także w sylabusach.

Wiedza weryfikowana jest poprzez egzaminy, testy, sprawdziany pisemne. Umiejętności i kompetencje społeczne weryfikowane są poprzez odpowiedzi ustne, rozwiązywanie problemów na ćwiczeniach, projekty grupowe i indywidualne, gotowość do zachowań w dyskusjach. Uczelnia ogólnie zasady weryfikacji efektów określiła w regulaminie studiów. Regulamin określa zasady postępowania w sytuacjach konfliktowych związanych z weryfikacją i oceną efektów uczenia się oraz sposoby zapobiegania i reagowania na zachowania nieetyczne. Informacje zwrotne studenci otrzymują nie dłużej niż kilka dni po weryfikacji efektów. Uczelnia stosuje zasady rzetelnej oceny i weryfikacji efektów. Stawiane są takie same wymagania wszystkim studentom, prace egzaminacyjne są archiwizowane i zapewnia się studentom do nich dostęp, co sprawia, że system jest przejrzysty.

Sprawdzenie i ocena przygotowania do prowadzenia działalności naukowej odbywa się poprzez seminarium dyplomowe i jego zaliczenie oraz ocenę pracy licencjackiej. Ocena opanowania języka obcego na poziomie B2 odbywa się poprzez testy pisemne.

Prace etapowe i egzaminacyjne, prace dyplomowe, studenckie osiągnięcia naukowe związane z kierunkiem studiów, jak również pozycja absolwentów na rynku pracy potwierdzają osiąganie przez studentów zaplanowanych efektów uczenia się. Prace etapowe są na zróżnicowanym poziomie trudności. Prace dyplomowe są na akceptowalnym poziomie.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 3

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Stosowane są formalnie przyjęte i opublikowane, spójne i przejrzyste warunki przyjęcia kandydata na studia, umożliwiające właściwy dobór kandydatów, zasady progresji studentów i zaliczania poszczególnych semestrów i lat studiów, w tym dyplomowania, uznawania efektów i okresów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym.

System weryfikacji efektów uczenia się, wiarygodna ocena stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, oraz stosowane metody weryfikacji i oceny, które są zorientowane na studenta, umożliwiają uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia efektów uczenia się a także motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się, w tym w szczególności opanowania umiejętności analitycznych przygotowujących do pracy badawczej.

Sposoby weryfikacji efektów kierunkowych i przedmiotowych są adekwatne do specyfiki przedmiotów. Są to nie tylko testy, ale prace pisemne, prezentacje ustne z wykorzystaniem multimediów, zadania przygotowywane w grupach. Uwzględniają one możliwość weryfikowania wiedzy, umiejętności, ale również kompetencji społecznych. Weryfikacja efektów uczenia się przebiega zgodnie z założeniami opisanymi w kartach przedmiotów i obejmuje tematy w nich zawarte. Sposób archiwizowania prac etapowych i ich poziom jest zróżnicowany, ale na akceptowalnym poziomie.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

Realizację programu kształcenia zapewnia dorobek naukowy i kompetencje dydaktyczne osób prowadzących zajęcia na tym kierunku. Przedmioty wykładane są przez kilkudziesięciu pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych (wliczając prowadzących zajęcia do wyboru oferowane

studentom kierunku msg). W większości są to pracownicy Wydziału. Obsada zajęć jest prawidłowa. W przypadku specjalistycznych zajęć wymagających wiedzy fachowej, wykraczającej poza kompetencje pracowników Wydziału, stosowne zajęcia na kierunku msg prowadzone są przez dydaktyków zewnętrznych. Dotyczy to głównie przedmiotów prawniczych oraz nauki języków obcych (każdorazowo są to posiadający wysokie kompetencje pracownicy Wydziału Prawa i Administracji UŁ oraz Studium Języków Obcych UŁ). Wśród kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia na kierunku msg, będącej jednocześnie pracownikami Wydziału, obecnie znajduje się 3 profesorów tytularnych, 9 doktorów habilitowanych (w tym 8 na stanowisku prof. nadzw. UŁ), 22 doktorów i 2 magistrów.

W zakresie dorobku naukowego kadry dydaktycznej należy zauważyć, że osoby prowadzące zajęcia na kierunku msg prowadzą własne badania naukowe zarówno indywidualnie, jak i w zespołach. Opisywani dydaktycy uczestniczą w licznych projektach badawczych, w tym w tych, które finansowane są poprzez granty NCN. Przykładami grantów NCN, którymi kierowały osoby zaliczane do omawianej kadry dydaktycznej są „Wpływ importu na wzrost gospodarczy Polski”, „Determinanty i efekty aktywnej internacjonalizacji przedsiębiorstw z województwa łódzkiego”, „Wpływ produktywności na aktywność międzynarodową przedsiębiorstw z województwa łódzkiego” czy „Wpływ członkostwa w strefie euro na złożoność produktów w eksporcie”.

Dorobek naukowy kadry dydaktycznej prowadzącej zajęcia na kierunku msg potwierdza wysokie kompetencje naukowe i dydaktyczne jej członków. Osoby prowadzące zajęcia na kierunku msg są laureatami nagród za prowadzoną pracę badawczą, m.in. wyróżnienie w konkursie o nagrodę Prezesa NBP za najlepszą pracę habilitacyjną i nagrodami (indywidualnymi i zespołowymi) Rektora UŁ za osiągnięcia naukowe. Wielu z nich publikuje wyniki swoich badań w renomowanych czasopismach o zasięgu międzynarodowym i krajowym, w tym zaliczanych do listy A dotychczasowej listy czasopism punktowanych, np. „Ekonomicky Casopis”, „Economic Research-Ekonomska Istraživanja”, „Proceedings of Rijeka Faculty of Economics: Journal of Economics and Business”.

Kompetencje naukowo-dydaktyczne kadry znajdują również wyraz w dorobku publikacyjnym w zakresie monografii i podręczników akademickich, np. „Międzynarodowy system walutowy”, „Import kapitału a sfera realna polskiej gospodarki”, „Społeczna odpowiedzialność biznesu. Studia przypadków firm międzynarodowych”, „Poland's Outward Foreign Direct Investment. Experiences of Enterprises from the Łódź Region”.

Pracownicy UŁ prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku aktywnie uczestniczą także w konferencjach naukowych, często zagranicznych i o charakterze międzynarodowym. Przykładami takich konferencji mogą być: The 36th EAMSA Annual Conference, 15th EBES Conference – Lisbon, European Integration – New Challenges – EINCO.

Potwierdzeniem rozwijających się kompetencji naukowych kadry dydaktycznej są także awanse naukowe. W latach objętych oceną PKA awanse te uzyskało 5 pracowników w zakresie habilitacji, zaś 9 pracowników uzyskało stopień doktora.

Kluczowym kryterium doboru pracowników są ich zainteresowania naukowe. Zarówno dorobek publikacyjny, jak i zainteresowania naukowe nauczycieli akademickich na kierunku świadczą o adekwatnym doborze kadry zarówno z punktu widzenia realizowanego na kierunku programu nauczania, jak i zakładanych efektów uczenia się. Zdecydowaną większość zajęć prowadzą pracownicy posiadający wieloletnie doświadczenie dydaktyczne. Obsada zajęć pozostaje w kompetencji kierowników katedr, którzy kierują się przede wszystkim dorobkiem naukowym poszczególnych pracowników jednostki oraz doświadczeniem dydaktycznym. SeminaRIA dyplomowe powiązane są ściśle z tematyką badań nauczycieli akademickich.

Rekrutacja pracowników odbywa się na podstawie otwartych konkursów, oceny dorobku naukowego i doświadczenia dydaktycznego. Aktywność publikacyjna zarówno samych pracowników, jak i całych zespołów (katedr, zakładów) jest monitorowana, a jej parametry przedstawia się odpowiednio pracownikom i kierownikom katedr. Podstawami systemu motywacyjnego zatrudnionych są sparametryzowane systemy oceniania, awansowania i premiowania. Ocena pracownika naukowo-dydaktycznego obejmuje weryfikację dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego. Warunkiem uzyskania przez pracownika naukowo-dydaktycznego pozytywnej oceny okresowej jest zdobycie łącznej oceny pozytywnej oraz minimalnej liczby punktów za działalność naukową i dydaktyczną. Wysoko oceniane jest aplikowanie o granty, współpraca międzynarodowa, prowadzenie zajęć zgodnie z najwyższymi standardami. Ocena dokonywana jest w oparciu o kwestionariusz oceny pracownika.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 4

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Realizację programu kształcenia zapewnia dorobek naukowy i kompetencje dydaktyczne osób prowadzących zajęcia na tym kierunku. Obsada zajęć jest prawidłowa i obejmuje kilkudziesięciu pracowników badawczo-dydaktycznych i dydaktycznych. W większości są to pracownicy Wydziału, to jest 3 profesorów tytularnych, 9 doktorów habilitowanych (w tym 8 na stanowisku prof. nadzw. UŁ), 22 doktorów i 2 magistrów. Osoby prowadzące zajęcia na kierunku msg prowadzą własne badania naukowe zarówno indywidualnie, jak i w zespołach. Kadra uczestniczy w licznych projektach badawczych, w tym finansowanych poprzez granty NCN, a także jest wśród laureatów wielu nagród za prowadzoną pracę badawczą, m.in. wyróżnieniem w konkursie o nagrodę Prezesa NBP za najlepszą pracę habilitacyjną. Kompetencje naukowo-dydaktyczne kadry znajdują również wyraz w dorobku publikacyjnym w zakresie monografii, podręczników akademickich, a także artykułów na liście A. Kluczowym kryterium doboru pracowników jest dorobek publikacyjny, jak i zainteresowania naukowe. Obsada zajęć pozostaje w kompetencji kierowników katedr, którzy kierują się przede wszystkim dorobkiem naukowym poszczególnych pracowników jednostki oraz doświadczeniem dydaktycznym. Seminarya dyplomowe powiązane są ściśle z tematyką badań nauczycieli akademickich. Rekrutacja pracowników odbywa się na podstawie otwartych konkursów, oceny dorobku naukowego i doświadczenia dydaktycznego. Aktywność publikacyjna zarówno samych pracowników, jak i całych zespołów (katedr, zakładów) jest monitorowana. Ocena pracownika naukowo-dydaktycznego obejmuje weryfikację dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Baza dydaktyczna Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego, w której prowadzone są zajęcia dla studentów ocenianego kierunku, mieści się w 8 budynkach zlokalizowanych przy ul. Rewolucji 1905. W jej skład wchodzi 3 duże aule mieszczące 300-400 osób, 9 sal wykładowych o liczbie miejsc 100-200, 11 sal wykładowych liczących 50-100 miejsc, 36 sal ćwiczeniowych mieszczących 16-30 osób oraz 17 pracowni komputerowych, w których zainstalowanych jest 232 komputerów. Pracownie komputerowe są wyposażone w standardowe oprogramowanie biurowe (MS Office), pakiety statystyczno-ekonometryczne, a jedna pracownia ma dostęp do systemu Thomson Reuters, w której prowadzone są zajęcia Akademii Thomson Reuters, a studenci ocenianego kierunku mogą uzyskać certyfikat Thomson Reuters EIKON.

Sal dydaktyczne są estetyczne, czyste, wyposażone w odpowiednie meble. 57 sal dydaktycznych posiada zamontowane projektory multimedialne, komputery, rzutniki i mikrofony. W pozostałych znajdują się tablice suchościeralne i zwykłe. Na Wydziale zainstalowano 10 kiosków internetowych. Studenci w budynkach Wydziału mogą też korzystać z dostępu do bezprzewodowego Internetu.

Studenci i pracownicy ocenianego kierunku mogą korzystać z bogatych zbiorów Biblioteki Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego oraz Biblioteki Uniwersyteckiej. Biblioteka Wydziału mieści się w nowym budynku. W czytelni z 35 miejscami znajdują się podstawowe podręczniki i monografie w tzw. wolnym dostępie ułożone w 35 działach oraz czasopisma archiwalne i bieżące. Czytelnia jest czynna w poniedziałki-środy od 9.00 do 16.00, czwartki, piątki od 9.00 do 19.00, soboty: 9.00-16.00.

Księgozbiór Biblioteki liczy ponad 85 tys. woluminów książek i 20 tys. woluminów czasopism. W zbiorze tym znajdują się wszystkie ważne pozycje z zakresu ekonomii, ekonomiki przedsiębiorstw, zarządzania, logistyki z wyodrębnionym działem Transportu i łączności. Biblioteka prenumeruje 398 tytułów czasopism, w tym 53 zagraniczne. Wśród nich znajdują się czasopisma poświęcone problematyce międzynarodowej.

W Bibliotece znajduje się 8 komputerów z dostępem do katalogu bibliotecznego, 12 komputerów z dostępem do baz bibliotecznych i Internetu, 4 komputery do pracy naukowej dla czytelników. Na terenie Biblioteki jest dostęp do Internetu Wi-Fi.

Studenci mają możliwość zamawiania książek drogą elektroniczną oraz samodzielnego ich zwrotu. Oprócz zasobów tradycyjnych, zbiory Biblioteki wzbogacają zasoby sieciowe – serwisy książek, czasopisma, bazy danych. W Bibliotece Wydziału studenci mają dostęp do sieci EIFL Direct, EBSCO i SCOPUS. Ponadto, Biblioteka Uniwersytetu zapewnia dostęp do 27 różnych serwisów, 21 tysięcy czasopism i 102 tysięcy książek oraz 52 baz danych, a jej zasoby tradycyjne przekraczają 1 milion woluminów książek i 510 tys. woluminów czasopism.

W budynkach, w którym studenci wizytowanego kierunku mają wykłady i konwersatoria jest w pełni przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Osoby takie nie mają problemów z poruszaniem się po terenie Wydziału, wybudowane są podjazdy na schodach, na piętrach znajdują się toalety dla niepełnosprawnych, stosowanie oznaczone, w budynkach zlokalizowane są także windy.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 5

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Baza dydaktyczna Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego mieści się w 8 budynkach zlokalizowanych przy ul. Rewolucji 1905, a w skład niej wchodzi: aule, sale wykładowe, sale ćwiczeniowe oraz pracownie komputerowe. Pracownie komputerowe są wyposażone w standardowe oprogramowanie biurowe (MS Office), pakiety statystyczno-ekonometryczna, a jedna pracownia ma dostęp do systemu Thomson Reuters.

Studenci i pracownicy ocenianego kierunku mogą korzystać z bogatych zbiorów Biblioteki Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego oraz Biblioteki Uniwersyteckiej. Biblioteka Wydziału mieści się w nowym budynku. W czytelni z 35 miejscami znajdują się podstawowe podręczniki i monografie w tzw. wolnym dostępie. Księgozbiór Biblioteki liczy ponad 85 tys. woluminów książek i 20 tys. woluminów czasopism. Zbiory Biblioteki wzbogacają zasoby sieciowe – serwisy książek, czasopisma, bazy danych. W Bibliotece Wydziału studenci mają dostęp do sieci EIFL Direct, EBSCO i SCOPUS. Ponadto, Biblioteka Uniwersytetu zapewnia dostęp do 27 różnych serwisów, 21 tysięcy czasopism i 102 tysięcy książek oraz 52 baz danych, a jej zasoby tradycyjne przekraczają 1 milion woluminów książek i 510 tys. woluminów czasopism. W budynkach, w którym studenci wizytowanego kierunku mają wykłady i konwersatoria jest w pełni przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Na podstawie dokumentacji, informacji dostępnych na stronie internetowej Wydziału oraz w wyniku rozmów z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego należy stwierdzić, że rodzaj, zakres i zasięg działalności instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi Uczelnia współpracuje w zakresie projektowania i realizacji programu studiów, jest zgodny z dyscypliną, do której kierunek jest przyporządkowany, koncepcją i celami kształcenia oraz wyzwaniem zawodowego rynku pracy właściwego dla kierunku. Należy podkreślić, że na Wydziale opracowano "Program współpracy z otoczeniem Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ na lata 2017-2022", który obejmuje:

- sformułowanie potrzeby i korzyści ze współpracy,
- model współpracy,
- metodykę przygotowania strategii,
- wnioski z diagnozy strategicznej,
- cele strategiczne i operacyjne związane z rozwojem współpracy,
- zadania i akcje programu współpracy z otoczeniem.

Działania są realizowane na Wydziale od 2017 roku i mają wymierne efekty. Wnioski z wizytacji wskazują, że współpraca Uniwersytetu Łódzkiego, a także całego Wydziału Ekonomiczno-

Socjologicznego z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest wieloaspektowa. Od oferowania miejsc praktyk, przez organizowanie konferencji, debat, networking (śniadania biznesowe), przez opracowywanie i współprowadzenie warsztatów (Talent Lab), aż po wspieranie przedsiębiorczości studentów z całego regionu łódzkiego w ramach projektu Eksoc StartUp! Ponadto studenci mają możliwość uczestniczenia w wizytach studyjnych oraz warsztatach (niekiedy certyfikowanych) prowadzonych zarówno w ramach programu studiów (Akademia Thomson-Reuters), a także przez podmioty zewnętrzne, w tym potencjalnych pracodawców (Talent Lab PwC). Działanie te organizowane są zarówno przez Centrum Szkoleń i Praktyk Zawodowych (CSiPZ), jak i przez Biuro Karier Zawodowych (BKZ). BKZ działa w skali całej Uczelni i organizuje m.in. spotkania z pracodawcami w ramach Targów Pracy (w skali Uczelni) czy Work Show (w skali wydziałów). Dodatkowo pracownicy Biura Karier prowadzą doradztwo i szkolenia dla studentów zarówno w zakresie kompetencji miękkich, jak i językowych czy ICT.

Rekomenduje się integrację działań prowadzonych przez CSiPZ oraz BKZ ze względu na ograniczenie ryzyka kanibalizacji działań i zwiększenie szansy uzyskania efektu synergii, np. diagnoza preferencji, predyspozycji zawodowych (BKZ) przed podjęciem praktyk zawodowych (CSiPZ), przekazania danych dotyczących umiejętności i kompetencji studentów przez CSiPZ do BKZ w celu zaplanowania szkoleń. Podmioty zrzeszone w Radzie Biznesu Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego uczestniczą również w opiniowaniu programów studiów.

Większość przedsięwzięć realizowanych zgodnie z założeniami wspomnianego Programu ma charakter działań extra-curricular (poza programem kształcenia). Realizowane są również działania, które pozwalają studentom zdobywać doświadczenie zawodowe m.in. poprzez udział w badaniach prowadzonych na rzecz innych podmiotów w ramach Laboratorium Badań Rynkowych.

Wypowiedzi uczestniczących w spotkaniu z interesariuszami zewnętrznymi przedstawicieli dużych, międzynarodowych firm doradczych wskazują na potrzebę wzmocnienia kompetencji językowych studentów Wydziału poprzez naukę dwóch języków. Jednocześnie należy zaznaczyć, że absolwenci Wydziału są oceniani bardzo wysoko przez uczestniczących w spotkaniu przedstawicieli współpracujących z Wydziałem podmiotów. Interesariusze zewnętrzni podkreślali rosnące znaczenia wprowadzania do programu kształcenia treści, zajęć, form, metod, które pozwalają uzyskiwać wiedzę, umiejętności i kompetencje o praktycznym charakterze.

Wnioski z analizy przedstawionej dokumentacji oraz spotkań wskazują, że na Wydziale, na potrzeby opracowania "Programu współpracy z otoczeniem Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ na lata 2017-2022" przeprowadzono przegląd (diagnozę) współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym (szczególnie Radą Biznesu EkSoc) w odniesieniu do koncepcji studiów realizowanych na Wydziale. Diagnoza obejmowała m. in.: ocenę poprawności doboru instytucji współpracujących, skuteczności form współpracy i wpływu jej rezultatów na programy studiów, losy absolwentów. Wyniki tych przeglądów zostały wykorzystywane do opracowania wspomnianego Programu, a co za tym idzie rozwoju i doskonalenia współpracy, a w konsekwencji jakości kształcenia na studiach prowadzonych na Wydziale.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 6

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Mając na uwadze fakt, że oceniany kierunek podlega procedurze wygaszania, należy stwierdzić, że podejmowane na kierunku działania w zakresie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym wpisują się w standardy kształcenia uwzględniane w ocenie PKA. Dotyczy to zarówno rodzaju, zakresu, zasięgu działalności współpracujących podmiotów, zgodności ich profilu branżowego z dyscypliną, do której został przypisany kierunek, jak również form prowadzonej na poziomie Wydziału współpracy. Współpraca Uniwersytetu Łódzkiego, a także całego Wydziału z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest wieloaspektowa. Od oferowania miejsc praktyk, przez organizowanie konferencji, debat, networking, opracowywanie i współprowadzenie warsztatów, aż po wspieranie przedsiębiorczości studentów z całego regionu łódzkiego. Działanie te organizowane są zarówno przez Centrum Szkoleń i Praktyk Zawodowych (CSiPZ), jak i przez Biuro Karier Zawodowych (BKZ). Rekomenduje się integrację działań prowadzonych przez oba te podmioty ze względu na ograniczenie ryzyka kanibalizacji działań i zwiększenie szansy uzyskania efektu synergii.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Opisany powyżej "Program współpracy z otoczeniem Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ na lata 2017-2022", sposób jego opracowania, forma przygotowania, zakres i kompleksowość celów strategicznych i operacyjnych, efekty dotychczas wprowadzonych działań mogą stanowić dobrą praktykę wartą upowszechniania na innych uczelniach. Wyniki realizowanych działań wskazują na jego skuteczność, ponieważ został poprzedzony rzetelną i krytyczną analizą dotychczas prowadzonej współpracy. Częściowe efekty jego wdrożenia przekładają się na realizowane formy kształcenia. Uniwersalność tego rozwiązania wynika z jasnego i prostego schematu działań, które zakładały:

- diagnozę i analizę strategiczną,
- identyfikację wyzwań rozwojowych,
- planowanie strategiczne,
- konsultacje,
- finalizacja.

Innowacyjność wynika z przygotowania i sformułowania programu na wzór strategii biznesowych. Nie tylko zdefiniowano cele strategiczne w wyniku przeprowadzonej analizy i wyciągniętych wniosków, ale jednoznacznie wskazano cele operacyjne, którym przypisano zadania na poziomie operacyjnym i wykonawczym. Opracowany program ma charakter wzorcowy pod względem sekwencyjności działań, sposobu formułowania wniosków oraz wykorzystania ich do określenia celów rozwojowych. Bez wątplenia jest on również zgodny z normami i wartościami etycznymi oraz zasadami odpowiedzialności społecznej ponieważ uwzględnia nie tylko różne typy interesariuszy, ale też różne ich perspektywy. Program jest wciąż realizowany, więc nie można jednoznacznie określić jego trwałości. Możliwe jest natomiast jednoznaczne wskazanie, że sformułowane w nim cele operacyjne, zadania i przypisane im akcje zostały już częściowo zrealizowane.

Zalecenia

Brak

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

Umiędzynarodowienie stanowi ważny element doskonalenia procesu dydaktycznego i elastycznego dostosowania oferty programowej kierunku. Wymiana międzynarodowa pracowników i studentów sprzyja rozwijaniu treści i metod kształcenia, pozwala na udoskonalenie kompetencji językowych. Rozwój międzynarodowej mobilności badawczej pracowników naukowych oraz mobilności edukacyjnej studentów i pracowników stanowią ważne cele strategiczne Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ.

W ostatnich latach liczba studentów zagranicznych przyjeżdżających na Wydział utrzymuje się na wysokim poziomie. W roku akademickim 2018/2019 osiągnęła ona poziom – 587. Były to przyjazdy m.in. w ramach programów: Erasmus+, Campus, Mobility Direct, Mundus, Credit Mobility.

Mobilność międzynarodową podejmowali także studenci Wydziału. W latach akademickich 2016/2017, 2017/2018, 2018/2019 oraz 2019/2020 w ramach programu Erasmus+ za granicą kształciło się 184 studentów Wydziału, w tym 24 studentów kierunku msg. Warto zauważyć, że w bieżącym roku akademickim liczby te wynoszą odpowiednio 70 i 12. Do głównych ośrodków akademickich wybieranych przez studentów kierunku msg należały: Portugalia (4 osoby), Hiszpania (2 osoby) oraz po jednym studencie w krajach: Francja, Bułgaria, Czechy, Niemcy, Norwegia i Włochy.

Studenci Wydziału wykazują zainteresowanie uczestnictwem w Summer School. W latach 2016-2019 w międzynarodowych edycjach szkoły letniej wzięło udział ok. 150 studentów Wydziału. Studenci kierunku msg uczestniczyli w szkole letniej „The Brazilian Society under Transformation: Important Issues” organizowanej przez uniwersytet FMU w Sao Paulo oraz w szkole „Social Entrepreneurship and Fair Trade as Sources of Country Development” realizowanej przez Colegio Internacional SEK w Quito (obie szkoły odbyły się w roku akademickim 2017/2018).

Mobilność międzynarodowa pracowników badawczo-dydaktycznych realizujących zajęcia na kierunku msg, realizowana jest w ramach programu Erasmus+, w 3 ostatnich latach akademickich można wskazać 30 wyjazdów pracowników.

Program studiów przewiduje 210 godzin nauki języka obcego w formie lektoratu. Kompetencje językowe studentów weryfikowane są poprzez sprawdziany obejmujące zakres leksykalno-gramatyczny, aktywność na zajęciach, prezentacje zgodne z poziomem B2 (ESOKJ). Zgodnie z planem studiów stacjonarnych pierwszego stopnia kierunku msg od czwartego do szóstego semestru studenci uczestniczą w wykładach do wyboru w języku obcym w wymiarze 30 godzin w semestrze.

Dodatkowo, SJO UŁ organizuje kursy dla studentów wyjeżdżających na stypendia w ramach programu Erasmus. Uczestnicy tych kursów otrzymują dofinansowanie ze środków projektu Erasmus Plus (KA1 Mobilność edukacyjna).

Wydział organizuje Szkoły Letnie, których uczestnicy tworzą unikalną kompozycję krajów współpracujących (Brazylia, Chiny, Ekwador, Meksyk, Rosja, Ukraina, Turcja). W 2018 r. w ramach Łódzkiej Szkoły Letniej Wydział przyjął 45 gości z zagranicy, natomiast 36 studentów i 6 pracowników Wydziału wzięło udział w wyjazdowych szkołach letnich w Brazylii, Ekwadorze, Meksyku i Rosji.

Do inicjatyw ukierunkowanych na zwiększenie umiędzynarodowienia podejmowanych na poziomie Wydziału można zaliczyć: 1) współpracę z uczelniami z Chin - Zhengzhou University, 2) dofinansowanie wyjazdów na konferencje zagraniczne, 3) dofinansowanie wyjazdów w ramach Erasmus+.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 7

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Umiejdzynarodowienie stanowi ważny element doskonalenia procesu dydaktycznego i elastycznego dostosowania oferty programowej kierunku. Wymiana międzynarodowa pracowników i studentów sprzyja rozwijaniu treści i metod kształcenia, pozwala na udoskonalenie kompetencji językowych. Rozwój międzynarodowej mobilności badawczej pracowników naukowych oraz mobilności edukacyjnej studentów i pracowników stanowią ważne cele strategiczne Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego UŁ. Program studiów przewiduje 210 godzin nauki języka obcego w formie lektoratu. Zgodnie z planem studiów od czwartego do szóstego semestru studenci uczestniczą w wykładach do wyboru w języku obcym w wymiarze 30 godzin w semestrze. Do inicjatyw ukierunkowanych na zwiększenie umiejdzynarodowienia podejmowanych na poziomie Wydziału można zaliczyć: 1) współpracę z uczelniami z Chin - Zhengzhou University, 2) dofinansowanie wyjazdów na konferencje zagraniczne oraz 3) dofinansowanie wyjazdów w ramach Erasmus+.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

Po odbyciu spotkań i analizie dokumentacji zespół oceniający stwierdza, że Jednostka zapewnia właściwe wsparcie naukowe i dydaktyczne studentom.

Wsparcie w procesie uczenia się skierowane do studentów ocenianego kierunku jest oparte na bezpośrednim i stałym kontakcie nauczycieli akademickich ze studentami. Jest on utrzymywany w ramach zajęć i konsultacji, jak też za pomocą komunikacji elektronicznej. Kadra dydaktyczna stara się indywidualnie podchodzić do każdego studenta oraz dostosowywać tempo nauczania do potrzeb grup studenckich. Studenci mają możliwość indywidualizacji kształcenia poprzez wybór indywidualnego planu i programu studiów, wybór specjalności, możliwość wzięcia udziału w pracach kół naukowych, wybór tematyki pracy dyplomowej oraz dobór modułów obieralnych. Wszystkie informacje na temat przebiegu zajęć oraz sposobów ich oceniania są przedstawiane na pierwszych zajęciach i nie ulegają późniejszym zmianom. Proces uczenia się na Wydziale jest wspierany specjalnie do tego celu dedykowaną platformą internetową e-learningową *Moodle*, gdzie studenci mają dostęp do elektronicznych materiałów z ćwiczeń, laboratoriów, kursów czy szkoleń.

Podstawą systemu opieki i wspierania studentów jest bezpośredni kontakt z nauczycielami akademickimi. Terminy dyżurów podawane są podczas zajęć, a także ogłaszane na tablicach informacyjnych i stronach internetowych. Z relacji studentów wynika, że dyżury odbywają się

regularnie i zgodnie z harmonogramem, a ich forma odpowiada ich rzeczywistym potrzebom. Nauczyciele pozostają otwarci na możliwość spotkania również poza wyznaczonymi terminami dyżurów. Komunikacja drogą elektroniczną przebiega bez zastrzeżeń.

Dla studentów pierwszego roku powoływani są opiekunowie roku. Opiekunów powołuje Dziekan spośród doświadczonych nauczycieli akademickich i sprawuje nadzór nad ich działalnością. Opiekunowie zaznajamiają studentów z regulaminem studiów na Uniwersytecie Łódzkim. Do zadań opiekunów należy również pomoc studentom w sprawach związanych z tokiem studiów i w potrzebach socjalno-bytowych.

Studenci na spotkaniu stwierdzili, że przygotowują na zajęcia projekty, prezentacje, referaty, nie wiedzą jednak o tym, iż większe ukierunkowanie tych prac, zagłębienie w temacie może być początkiem do napisania pracy naukowej lub artykułu. Zauważyli, że byłiby znacznie zainteresowani pisaniem, gdyby ich praca realnie przekładała się na punkty do stypendium. Z przedstawionej zespołowi oceniającemu dokumentacji wynika, iż studenci biorą aktywny udział w konferencjach oraz piszą artykuły naukowe. W 2017 roku - 8, a w 2018 roku – 3 studentów Wydziału wzięło udział w międzynarodowych konferencjach w tym 1 z ocenianego kierunku. Jedna studentka ocenianego kierunku opublikowała w roku akademickim 2018/19 publikację w czasopiśmie popularno-naukowym.

W ocenianej Jednostce funkcjonuje Biuro Karier UŁ. Istotą działalności Biura jest zapewnienie studentom i absolwentom Uniwersytetu Łódzkiego jak najlepszych warunków i możliwości wejścia w aktywne życie zawodowe. Biuro oferuje wsparcie w zakresie odbywanych praktyk i staży, prowadzenie doradztwa zawodowego, zbieranie i udostępnianie ofert pracy, nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów z pracodawcami. Biuro Karier bada także losy absolwentów. Flagowymi projektami biura są *Uniwersyteckie Targi Pracy*, *Recruitment Day*, *Akademia Kompetencji* oraz *Doradztwo Zawodowe*. Dwie osoby z kierunku Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze korzystały z doradztwa zawodowego w roku kalendarzowym 2019.

Studenci, przejawiający szczególne zainteresowanie kwestiami naukowymi, mają szansę realizacji w kołach naukowych, działających na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym UŁ. Na ocenianym kierunku bardzo prężnie działają koła naukowe, dwa z nich tj. SKN Inwestor oraz SKN Progress wydają ogólnopolski, bezpłatny magazyn, który zawiera różnorodne treści związane z finansami, ekonomią, inwestycjami, a także edukacją, rozwojem osobistym, czy karierą. Jest to wyjątkowy przykład Wydziału, na którym aż dwa koła wydają czasopisma (magazyn Forward, magazyn Deal), a do którego artykuły piszą studenci z całej Polski. Te oraz inne koła naukowe, a także studencki samorząd wydziałowy realizują projekty, gdzie studenci mogą rozwijać swoje umiejętności miękkie oraz tworzyć aktywne środowisko studenckie. Na wydziale funkcjonuje Komisja ds. przyznawania środków na studencką działalność, która przyznaje środki dziekańskie dla kół i organizacji. Koła naukowe to niewątpliwie działalność studencka, lecz w skład komisji nie wchodzi żaden student. Rekomenduje się włączenie w skład komisji co najmniej jednego przedstawiciela samorządu studenckiego. Rekomenduje się, by podział środków wymagał uzgodnienia z samorządem studenckim. Aktywność studencka jest bardzo widoczna także w cyklach seminariów naukowych organizowanych przez Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny UŁ oraz uczelnie partnerskie. W ramach *International Summer School* omawiane są problemy ekonomiczne, społeczne, a także zagadnienia związane z ekologią i rozwojem zrównoważonym. Grupa 60 uczestników, odwiedzających studentów i wykładowców z partnerskich uniwersytetów w Brazylii, Ekwadorze, Meksyku, Rosji, Ukrainie i Nepalu, spędza dwa tygodnie razem uczestnicząc w wykładach i warsztatach. Za udział w debatach i wykładach studenci otrzymują 6 punktów ECTS.

Szczególnie uzdolnieni i wyróżniający się studenci drugiego roku oraz wyższych lat studiów ze średnią ocen z dotychczasowego toku studiów, nie mniejszą od określonej przez Radę Wydziału, mogą ubiegać się o indywidualny plan i program studiów (IPS). IPS umożliwia wzbogacenie wiedzy i umiejętności studenta w ramach studiowanego kierunku lub kierunków pokrewnych oraz – jeśli to możliwe – udział studenta w pracach naukowo-badawczych prowadzonych na UŁ. Studentowi wyróżniającemu się bardzo dobrymi wynikami w nauce i wzorowym wypełnianiem swoich obowiązków mogą być przyznane nagrody i wyróżnienia Uniwersytetu Łódzkiego: list gratulacyjny Rektora oraz medal za chlubne studia. W roku akademickim 2017/18 - 5 studentów kierunku otrzymało listy gratulacyjne, w 2018/19 - 1 osoba. Uczelnia oferuje studentom możliwość ubiegania się o *Studenckie Granty Badawcze*. Proces ubiegania się o takie granty jest wzorowany na procedurach NCN. Celem projektu jest umożliwienie studentom pozyskania środków finansowych na prowadzenie lub prezentację swoich badań naukowych. Rozliczeniem grantu jest zgłoszona publikacja lub wystąpienie konferencyjne.

System wsparcia dostosowany jest do potrzeb różnych grup studentów. Studenci, którzy znaleźli się w szczególnej sytuacji życiowej (ciężka sprawa, sprawowanie opieki nad dzieckiem lub bliskimi osobami z niepełnosprawnością niepełnosprawność) mają prawo ubiegać się o indywidualizację procesu uczenia się. Dziekan UŁ może przyznać studentowi na jego wniosek prawo do indywidualnej organizacji studiów (IOS). IOS polega na określeniu przez Dziekana, w porozumieniu z prowadzącymi poszczególne zajęcia dydaktyczne, indywidualnego sposobu realizacji i rozliczania planu studiów w danym roku akademickim. Na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze IOS w roku akademickim 2019/20 gromadzi 10 studentów.

W Uniwersytecie Łódzkim przez 10 lat działało Biuro do spraw Osób Niepełnosprawnych i Profilaktyki Uzależnień. W listopadzie 2019 roku przekształcono tę jednostkę. Wszelkiej pomocy i wsparcia studentom z niepełnosprawnością zarówno w sprawach związanych z kształceniem, jak i szeroko rozumianą integracją w środowisku akademickim, a także działania z zakresu profilaktyki uzależnień oferuje w tej chwili Akademickie Centrum Wsparcia Uniwersytetu Łódzkiego. Na Uczelni działa Pełnomocnik Rektora UŁ ds. Osób Niepełnosprawnych, który wraz ze współpracownikami oferuje szerokie wsparcie skierowane do studentów z niepełnosprawnościami. Już w momencie rekrutacji na studia kandydaci mogą zapoznać się z informacją o wsparciu dla osób z niepełnosprawnością. W momencie dostarczenia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności organizowane jest spotkanie indywidualne ustalające oczekiwania studenta. Po rozmowie z pracownikiem Biura (a w razie potrzeby także z psychologiem) dopasowywany jest proces dydaktyczny – wystawiana jest opinia z prośbą o odpowiednie wsparcie do nauczycieli akademickich, zawierająca opis niezbędnej pomocy indywidualnej (przykładowo – zwiększony druk, potrzeba przerwy w zajęciach). Zajęcia z wychowania fizycznego oraz językowe są również odpowiednio dopasowywane. Osobom z niepełnosprawnościami, które tego potrzebują zapewniany jest transport bądź tłumacz języka migowego. W roku akademickim 2019/20 na ocenianym kierunku zadeklarowanych jest 2 studentów posiadających orzeczenie o niepełnosprawności. Jednostka posiada wypożyczalnię sprzętu, w której znajdują się m.in.: powiększalniki elektroniczne, dyktafony, lupa elektroniczna, przenośna pętla indukcyjna.

System rozpatrywania próśb i zażaleń działa sprawnie. Studenci mają możliwość składania skarg i wniosków osobiście lub za pośrednictwem reprezentującego ich starosty roku, bądź opiekuna I roku. Skargi przyjmowane są w formie pisemnej, w kierunkowym Centrum Obsługi Studenta bądź u kierownika Centrum. Studenci mają również sposobność bezpośredniego kontaktu w sprawach studenckich z Władzami Jednostki i korzystają z tej możliwości. Możliwość kontaktu z Władzami

Dziekańskimi, a w szczególności z Prodziekanem ds. Studenckich, zapewniona jest podczas dyżurów dziekańskich.

System wsparcia studentów obejmuje działania z zakresu przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy, zarówno na Wydziale, jak i Uczelni. Akademickie Centrum Wsparcia UŁ jest jednostką Uniwersytetu Łódzkiego dającą możliwości oraz narzędzia wyrównujące szanse w równym dostępie do edukacji na poziomie wyższym. Udziela pomocy i wsparcia zarówno w sprawach związanych z kształceniem jak i szeroko rozumianą aktywnością w środowisku akademickim. Prowadzi działania z zakresu wsparcia psychologicznego, rozwijania umiejętności przydatnych w studiowaniu oraz profilaktyki uzależnień. 1 grudnia 2010 r. uruchomiony został Punkt Informacyjno-Konsultacyjny z zakresu profilaktyki uzależnień. Dyżury specjalistów – terapeutów uzależnień odbywają się dwa razy w tygodniu. Działania podejmowane przez ACW to m.in.: warsztaty ułatwiające adaptację dla studentów I roku, konsultacje psychologiczne, terapeutyczne i pedagogiczne, spotkania grupowe o określonej tematyce, szkolenia i warsztaty rozwoju osobistego, interwencję w sytuacjach kryzysowych oraz doradztwo edukacyjne dla studentów doświadczających trudności w uczeniu się.

Jednostka prowadzi szkolenia z wykorzystaniem technik kształcenia na odległość. Są to obowiązkowe szkolenia e-learningowe z zakresu BHP, szkolenia bibliotecznego oraz kierunkowe praktyki zawodowe. W celu zróżnicowania form kształcenia oraz aktywizacji studentów, a także zachęcenia do zwiększonej pracy własnej, do programu studiów włączone zostały przedmioty prowadzone z wykorzystaniem platformy Moodle. Zajęcia w systemie e-learningowym prowadzone w ramach wykładów do wyboru (np. *handel zagraniczny w praktyce*) oraz części ćwiczeń (np. z przedmiotu *transport międzynarodowy*).

System motywowania studentów do osiągania lepszych wyników w procesie uczenia się ma wymiar między innymi finansowy. Jednym z czynników motywujących studentów jest niewątpliwie możliwość uzyskania stypendium. Zgodnie z Regulaminem Świadczeń Stypendialnych Uczelnia oferuje stypendium socjalne, zapomogę, stypendium rektora oraz stypendium dla osób niepełnosprawnych. Stypendium rektora dla najlepszych studentów może otrzymywać student, który uzyskał wysoką średnią ocen lub posiada osiągnięcia naukowe, artystyczne lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym. Stypendium ministra może otrzymać student UŁ wykazujący się znaczącymi osiągnięciami naukowymi lub artystycznymi związanymi ze studiami lub znaczącymi osiągnięciami sportowymi. Stypendia rektora w poprzednim roku akademickim, tj. 2018/19 otrzymało 13 studentów, stypendium dla studentów niepełnosprawnych 2 osoby, a stypendium socjalne 19 osób.

Elementem systemu opieki i wsparcia studentów powinien być sprawnie działający dziekanat, jednak studenci podczas spotkania z ZO PKA podali liczne przykłady działań pracowników, które utrudniały załatwianie nawet prostych spraw studenckich w godzinach przyjęć. O tych sytuacjach studenci informowali Władze Jednostki, jednak nie dostrzegli żadnych zmian. Odzwierciedlenie słów studentów znajduje się w ankiecie „Tu studiuje” za rok akademicki 2019/20 - Tabela 4, gdzie bardzo nisko punktowana jest pomocność, życzliwość i sprawność Centrum Obsługi Studenta. Zespół oceniający rekomenduje szersze otwarcie się pracowników administracyjnych na potrzeby studentów, np. przez cykliczne spotkania z pracownikami lub cyklicznie oceny weryfikujące prace administracji i progres zmian oraz większą kontrolę władz Wydziału nad obsługą studentów.

W rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów aktywnie włączony jest Samorząd Studencki, który integruje społeczność akademicką, zapewnia stałą współpracę z otoczeniem społecznym, gospodarczym i kulturalnym oraz wspomaga studentów w procesie realizacji efektów uczenia się. W ocenianej Jednostce funkcjonuje Uczelniana Rada Samorządu

Studenckiego (ogólnouczelniany) oraz Wydziałowe Rady Samorządu. Przedstawiciele samorządu studentów poinformowali, że otrzymują pełne wsparcie merytoryczne i organizacyjne od władz Wydziału. Samorządowcy w sposób wysoce przychylny wypowiedzieli się o relacjach z władzami, które określili jako partnerskie i otwarte. Wydziałowa Rada otrzymuje także środki z Wydziału w ramach środków dziekańskich. Z informacji uzyskanych od przedstawicieli studentów wynika, że ich zdanie wyrażane podczas posiedzeń Senatu, Rady Wydziału, komisji jakościowych i stypendialnych, brane jest pod uwagę i traktowane jako równoważny głos w dyskusji nad rozwojem wizytowanego kierunku.

Na ocenianym kierunku wdrożono procedury uwzględniające monitorowanie i doskonalenie systemu wspierania i motywowania studentów. Studenci mogą wyrażać swoje opinie m.in. za pomocą ankiet. Przedmiotem badań ankietowych jest ocena zajęć dydaktycznych, w tym ocena nauczyciela akademickiego. Badania przeprowadzane są cyklicznie w formie elektronicznej w systemie komputerowym USOS. Kwestionariusze ankiet tworzą spójną i logiczną całość, zaś poszczególne pytania i warianty odpowiedzi formułowane są w czytelny i zrozumiały sposób. Wydział przeprowadza także w semestrze zimowym ankietę skierowaną do studentów ocenianego kierunku „Tu studiuje”, która zawiera szereg pytań na temat budynków Wydziału, organizacji studiów, obsługi administracyjnej, biblioteki czy publicznego dostępu do informacji. Wyniki ankiet są przekazywane kierownikom jednostek organizacyjnych oraz władzom dziekańskim i stanowią podstawę do podejmowania działań projakościowych. Niebagatelną rolę w procesach związanych z monitorowaniem i doskonaleniem systemu wspierania i motywowania studentów odgrywają również wspomniane wcześniej organy samorządu studenckiego. To właśnie one są bowiem głównym przekąźnikiem uwag i postulatów zgłaszanych przez studentów. Jakość systemu wsparcia studentów jest również przedmiotem dyskusji podczas cyklicznych posiedzeń Rady Konsultacyjnej dla ocenianego kierunku, a następnie na zebraniach dydaktycznych pracowników katedr prowadzących zajęcia na kierunku. Wnioski z propozycjami modyfikacji programów kształcenia pochodzące zarówno od nauczycieli akademickich, jak i studentów są przekazywane nauczycielom przy omawianiu wyników weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się i wyników ankiet, które są udostępniane studentom dla wszystkich zajęć pod koniec semestru w systemie USOS. Wskazane badania są wykorzystywane do doskonalenia systemu wsparcia studentów poprzez uwagi mające na celu podnoszenie jakości zajęć. Stosowane procedury i narzędzia należy ocenić jako skuteczne.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 8

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

System wsparcia w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów uczenia jest kompleksowy, dostępny dla wszystkich studentów i skutecznie funkcjonujący. Studenci otrzymują niezbędne wsparcie w ramach realizacji procesu kształcenia m.in. poprzez dostępność nauczycieli akademickich podczas godzin konsultacji i za pośrednictwem poczty elektronicznej. System wsparcia jest dostosowany do potrzeb studentów i umożliwia kształcenie w ścieżkach indywidualnych. Nauczyciele akademicy są życzliwi i otwarci w kontaktach ze studentami. Opinie i potrzeby studentów są traktowane z należytą starannością, poddawane analizie i w zakresie możliwości, realizowane. Opiekunowie pierwszego roku realizują swoje zadania w sposób prawidłowy i są wsparciem dla studentów. Informacje o procesie kształcenia studenci otrzymują podczas pierwszych zajęć w danych semestrze. Uczelnia

wspiera studentów z niepełnosprawnościami i pomaga im w realizacji procesu kształcenia. Opiekun ds. os niepełnosprawnych należycie wypełnia swoje działania. Biuro Karier jest właściwie przygotowane do pełnienia swojej roli, podejmuje akcje uczestnicząc w życiu studenckim. Skargi i zażalenia studenci mogą zgłosić bezpośrednio do władz Wydziału lub za pośrednictwem samorządu studenckiego. Obsługa administracyjna jest dostępna dla studentów w wyznaczonych godzinach, lecz studenci nie wyrażają dobrej opinii na jej temat. W ankiecie „Tu studiuje” przeprowadzonej w semestrze zimowym 2018/19 studenci wskazują na brak właściwej obsługi w Centrum Obsługi Studenta. Ankieta z kolejnego roku akademickiego wskazuje na te same błędy, co oznacza, że Jednostka nie wyciąga wniosków z ankiet. W Jednostce działają koła naukowe i organizacje studenckie zrzeszające studentów wizytowanego kierunku studiów. Środki na działalność studencką dzielone są niewłaściwie, to znaczy bez udziału studentów. Podział środków powinien być uzgodniony z samorządem studenckim, który nie jest jedną z wielu organizacji, ponieważ pełni rolę przedstawicielską wszystkich studentów. Samorząd studencki aktywnie włącza się w działalność Jednostki poprzez czynny udział w posiedzeniach, radach i komisjach oraz prowadzi działalność kulturalną na rzecz studentów. Procedury uwzględniające monitorowanie i doskonalenie systemu wspierania i motywowania studentów opierają się na systemie elektronicznej ankietyzacji, która ma rzeczywisty wpływ na działania projakościowe.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 9

W Jednostce publiczny dostęp do informacji zapewniany jest dzięki stronie internetowej Uczelni. Strona główna jest intuicyjna, przygotowana również w wersji angielskiej, responsywna i na bieżąco aktualizowana. Posiada przyjazny interfejs – logiczne rozmieszczenie treści. Podzielona na podstrony, posiada zakładki, wszystko to sprawia, że już po niedługim czasie, użytkownik intuicyjnie wie, gdzie znajdują się poszczególne elementy. W przypadku osób niedowidzących strona jest przystosowana do możliwości zwiększenia czcionki oraz zmiany koloru. Każda zainteresowana osoba ma dostęp do strony. Rekomenduje się, by w ramach swoich możliwości Jednostka rozważyła przetłumaczenie strony na język rosyjski lub inny nowożytny.

Wydział Ekonomiczno- Socjologiczny, na którym prowadzony jest oceniany kierunek studiów również posiada stronę internetową. Jest przygotowana w wersji polskiej, angielskiej oraz chińskiej. Posiada odnośniki do social mediów Wydziału (*Facebook, Instagram, YouTube, Flickr*) oraz co warto podkreślić możliwość przetączenia na wersję mobilną. Strona posiada wiele zakładek, dzięki którym użytkownik może szybko znaleźć poszukiwaną treść.

Po kliknięciu w zakładkę *Oferta dydaktyczna* dla studiów I i II stopnia, zostaniemy przeniesieni na podstronę, nie ma tam jednak informatora dla kandydatów z kierunku międzynarodowe stosunki

gospodarcze, ponieważ jest on wygaszany. Pozostałe kierunki dla których prowadzona jest rekrutacja posiadają charakterystykę m.in.: *Opis studiów, Specjalności, Główne przedmioty oraz Sylwetka absolwenta*. Na stronie internetowej Uniwersytetu w podstronie *Rekrutacja* znaleźć można wszystkie informacje przydatne dla kandydatów na poszczególne kierunki studiów. Po wybraniu interesującego kierunku i formy studiów pojawia się kompletna informacja dotycząca procesu rekrutacji, terminów, warunków i opłat. Wydarzenia naukowe, kulturalne i rozrywkowe, podobnie jak sukcesy studentów i pracowników są na bieżąco relacjonowane na stronach internetowych i w mediach społecznościowych. Oprócz zamieszczania informacji w sieci, wszystkie bieżące komunikaty dla studentów, ogłoszenia i wiadomości są zamieszczane w ogólnodostępnych gablotach i na tablicach ogłoszeń. Informacji udziela również starosta roku, dostępny jest mail grupowy oraz konta grupowe Facebook. Na stronie Uczelni (zakładka ACW) znajduje się wyczerpująca informacja dla studentów z niepełnosprawnością, w tym możliwości wsparcia oferowanych przez Jednostkę.

Wyszukiwarka katalogu kierunków i programów studiów jest ogólnodostępna. Program studiów może odnaleźć każdy bez konieczności logowania. W informacjach o programie studiów znajduje się nazwa kierunku, tryb studiów, rodzaj studiów oraz możliwe do wyboru specjalności. W katalogu USOSweb mieści się również wyszukiwarka przedmiotów. Po odnalezieniu przedmiotu znajdziemy informacje m.in. o efektach uczenia się, punktach ECTS czy sposobie zaliczenia przedmiotu. Osoby zalogowane mogą wydrukować sylabus. Treści te wyczerpują wymogi określone w §3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. z 2018 r. poz. 1861, z późn. zm.).

Informacja o studiach nie obejmuje kompetencji oczekiwanych od kandydatów, warunków przyjęcia na studia i kryteriów kwalifikacji kandydatów, ani terminarza procesu przyjęć na studia ponieważ kierunek jest wygaszany.

Prowadzone jest monitorowanie aktualności i kompleksowości informacji o studiach oraz jej zgodności z potrzebami różnych grup odbiorców (kandydatów na studia, studentów, pracodawców). Oceny publicznego dostępu do informacji dokonują studenci, pracownicy i interesariusze zewnętrzni. Ma ona charakter formalnej i nieformalnej wymiany informacji.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 9

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

Zapewniony jest publiczny dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie studiów i realizacji procesu nauczania i uczenia się na kierunku. Informacje na temat ocenianego kierunku studiów dostępne są na stronach internetowych Wydziału i Uczelni. Prowadzone strony są aktualne i przejrzyste oraz zawierają najważniejsze informacje dla studenta, w

tym dotyczące ocenianego kierunku studiów. Przygotowane są także w wersji anglojęzycznej. Informacje zawarte na stronach internetowych są kompleksowe, łatwe do odnalezienia i zrozumiałe, a dostęp do nich zapewniony jest wszystkim chętnym i nie jest ograniczony wymaganiami sprzętowymi i oprogramowaniem. Programy studiów oraz sylabusy może odnaleźć każda zainteresowana osoba w systemie USOSweb UŁ. Prowadzone jest także monitorowanie dostępności ww. informacji.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 10

Uczelnia ma zbudowane formalne ramy funkcjonowania Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (dalej System). Na poziomie Uczelni podjęta została uchwała 221 z dnia 21 czerwca 2010 r. w sprawie zapewnienia jakości kształcenia w UŁ oraz na poziomie Wydziału Uchwała Rady Wydziału nr 290 z dnia 26 listopada 2018 r. w sprawie zatwierdzenia założeń WSZJK. Ponadto obowiązuje szereg szczegółowych wewnętrznych aktów prawnych obejmujących poszczególne obszary jakości kształcenia (m.in. budowanie programów studiów, ocena ankietowa zajęć, budowa systemu punktacja ECTS, wytyczne i wzory dokumentów związanych z jakością kształcenia, itp.). W ww. aktach prawnych określona jest struktura WSZJK, wskazane są osoby (i podmioty) odpowiedzialne za jakość kształcenia, jak również wskazano obszary definiujące zakres objęty Systemem. Na Wydziale za jakość kształcenia odpowiada Dziekan. Organem opiniodawczo-doradczym Dziekana jest Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia. Komisja bezpośrednio kieruje pracami nad doskonaleniem jakości kształcenia na Wydziale. Na poziomie ocenianego kierunku funkcjonuje Rada Konsultacyjna, która jest odpowiedzialna za realizację zadań dydaktycznych i programowych wynikających z ustalonego zakresu kompetencji.

Zakres kompetencji objęty funkcjonowaniem Systemu obejmuje m.in.: zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd planów studiów, doskonalenie procesu dydaktycznego, gromadzenie, analizowanie oraz regularne publikowanie aktualnych informacji dotyczących jakości oferowanych usług edukacyjnych.

Dokumentem, który określa zasady i procedury związane z zarządzaniem programem studiów jest Zarządzenie nr 31 Rektora UŁ z dnia 17 stycznia 2019 r. w sprawie określania procedury tworzenia i modyfikowania programów studiów. Zarządzenie określa szczegółowe zasady i tryb postępowania przy tworzeniu nowych i modyfikowaniu istniejących programów studiów. Program studiów zatwierdza Senat.

Spotkanie podczas wizytacji z osobami odpowiedzialnymi za jakość kształcenia dowiodło stosowania tych procedur na przykładzie otwarcia nowego kierunku finanse i biznes międzynarodowy oraz stopniowego zamykanie kierunku msg.

Przyjęcie na studia odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte warunki i kryteria kwalifikacji kandydatów. Corocznie Uczelnia w drodze uchwały Senatu ustala warunki, tryb oraz termin rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji oraz sposób jej przeprowadzenia. Uchwała jest podejmowana i udostępniana z wyprzedzeniem przewidzianym w przepisach prawa.

W celu doskonalenia procesu kształcenia na kierunku msg dokonywane są okresowe przeglądy programu studiów - przed rozpoczęciem nowego roku akademickiego, a także w miarę potrzeb przed kolejnym semestrem, jak również przeglądy sposobów weryfikacji efektów uczenia się.

W szczególności przeglądy okresowe sposobów weryfikacji efektów uczenia się dotyczą takich obszarów jak: ocena prac zaliczeniowych i egzaminacyjnych, weryfikacja efektów uczenia się uzyskanych w trakcie praktyk studenckich, proces dyplomowania oraz zgodność procesu kształcenia z wymogami rynku pracy.

Ocena programu studiów, jak również sposobów i skuteczności weryfikacji efektów uczenia się sporządzana jest na podstawie analizy określonych w Systemie wskaźników ilościowych i jakościowych, do których należą m.in.: odsetek zaliczeń poszczególnych przedmiotów w pierwszym terminie, struktura ocen uzyskanych z egzaminu dyplomowego oraz oceny wystawiane przez recenzentów i promotorów, odsetek studentów, którzy obronili pracę dyplomową w terminie, odsetek prac odrzuconych przez system Plagiat, liczba publikacji studentów, odsetek studentów uczestniczących w konferencjach studenckich, odsetek studentów uczestniczących w programach mobilnościowych (mierniki ilościowe) czy analiza wniosków z hospitacji zajęć, analiza przestrzegania zasad pisania prac licencjackich i magisterskich, opinie pracodawców o studentach odbywających praktyki zawodowe i o absolwentach, wyniki badań ankietowych o losach absolwentów na rynku pracy (wskaźniki jakościowe).

Znaczący wpływ na ostateczny kształt programu mają wyniki ankiet przeprowadzonych wśród studentów i pracowników, którzy mają możliwość swobodnego zgłaszania uwag i propozycji podnoszących jakość kształcenia. Ankiety oceniające są sporządzane poprzez system USOS, ale na Wydziale funkcjonuje także wydziałowy system ankietowania, również w wersji papierowej.

Podkreślić należy, że Uczelnia i Wydział posiadają rozwinięty system monitorowania losów zawodowych absolwentów, jak również posiadają narzędzia zbierania informacji od absolwentów (m.in. poprzez absolwentów zrzeszonych w Klubie Absolwenta, Stowarzyszeniu Absolwentów Łódzkiego Ekonomicznego i Socjologicznego Ośrodka Akademickiego). Wyniki badania losów zawodowych absolwentów są systematycznie sporządzane od 2013 r. i są publikowane na stronie internetowej Uczelni.

Szeroki udział interesariuszy w pracach nad zapewnieniem wysokiej jakości kształcenia realizowany jest poprzez ich udział w pracach organów mających kluczowe znaczenie w zakresie projektowania, realizacji i monitorowania programu studiów, tj. Rady Biznesu, Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Rady Konsultacyjnej. Np. w skład Rady Konsultacyjnej odpowiedzialnej bezpośrednio za jakość kształcenia na ocenianym kierunku wchodzi dyrektor instytutu, przedstawiciel studentów ocenianego kierunku, członkowie Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia, przedstawiciele praktyki oraz kierunkowy przedstawiciel ds. ECTS.

W wyniku prowadzonych analiz oraz wyników ankietyzacji w zakresie programu studiów, w tym weryfikacji efektów uczenia się podjęto szereg działań, do których należą m.in. modyfikacja powtarzających się treści kształcenia, optymalizacja planu zajęć. Skutkiem przyjętych kilka lat temu zmian w programie studiów jest prowadzenie unikatowych zajęć laboratoryjnych Akademia Thomson Reuters i DealingRoom. Akademia Thomson Reuters umożliwia studentom kierunku msg zdobycie Certyfikatu Thomson Reuters honorowanego przez międzynarodowe instytucje finansowe. W roku akademickim 2018/2019 certyfikat zdobyło 13 studentów kierunku msg.

Jakość kształcenia na kierunku msg była poddana zewnętrznej ocenie Polskiej Komisji Akredytacyjnej w 2014 r. Wyniki tej oceny zostały wykorzystane w doskonaleniu jakości kształcenia. Jako przykład można podać zorganizowanie cyklu wykładów dziekańskich, z których duża część dotyczyła zagadnień z obszaru międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych (w odpowiedzi na uwagę ZO w poprzednim raporcie z wizytacji, że tylko 1 osoba spoza Polski prowadziła zajęcia na kierunku).

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 10

Kryterium spełnione

Uzasadnienie

W Uczelni funkcjonuje Wewnętrzny System Zapewniania Jakości Kształcenia. Wewnętrzne akty prawne określają strukturę tego systemu na wszystkich szczeblach (Uczelni, Wydziału, ocenianego kierunku), w tym zakres odpowiedzialności poszczególnych podmiotów za jakość kształcenia. Określone są również procedury i narzędzia służące realizacji celów Systemu. Wśród procedur, które obejmuje System są formalnie przyjęte zasady projektowania, zatwierdzania i zmiany programu studiów. Wydział dokonuje systematycznej oceny programu studiów, z wykorzystaniem określonych mierników ilościowych i jakościowych. Istniejąca struktura organizacyjna Systemu, w tym skład kluczowych zespołów odpowiedzialnych za jakość, zapewnia udział interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych w tym procesie. Istotnym źródłem informacji wykorzystywanej w doskonaleniu systemu są wyniki prowadzonych ankiet, jak również system monitorowania losów zawodowych absolwentów. Jakość kształcenia na kierunku msg podlegała zewnętrznej ocenie przez PKA, a wyniki tej oceny wykorzystano w do doskonalenia procesu kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Brak

Zalecenia

Brak

4. Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę (w porządku wg poszczególnych zaleceń)

Zalecenie

Brak

Charakterystyka działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności oraz ocena ich skuteczności

Brak